

9. Letní škola pro pedagogy LMŠ 2018

POMALU, ALE JISTĚ

24. 7. - 27. 7. 2018, Ekocentrum Loutí

Pomalou, ale jistě. Tohle rčení jsme zvolili jako podtitul 9. letní školy proto, že se lesní školky v Čechách a na Moravě pomalu ale jistě staly přijímanou součástí vzdělávacího systému a uznávanou alternativou. Přibývalo členů a také zájem o Letní školu pro pedagogy LMŠ rok od roku rostl. Již v roce 2017 překročil kapacitu Toulcova dvora, kde se toho tolik událo, mj. založení samotné Asociace. Se zažitým místem jsme se neloučili lehko. Novým místem konání se stalo Ekocentrum Loutí, které se nachází v lůně přírody u Slapské přehrady a účastníci zde mohou zažít něco jako letní příměstský tábor pro učitele nebo vzdělávací festival.

Svou návštěvou poctil Letní školu už podruhé norský pedagog Godi Keller, který často upozorňuje na to, jak je důležité chránit a podporovat zvědavost dětí. Mluvil o důležitosti humoru, důvěry, vřelosti a vytváření bezpečného prostředí pro dítě. Kromě toho také uvedl svou první knihu přeloženou do češtiny, kterou pod titulem Škola srdce(m) vydalo nakladatelství Malvern. Druhým hvězdným hostem Letní školy byla Juliet Robertson ze Skotska, autorka celosvětově slavných knih Špinavé učení: průvodce učením venku pro začátečníky (Dirty Teaching: A Beginner's Guide to Learning Outdoors) a Bláznivá matematika: venkovní hravý přístup pro malé děti (Messy Maths: An Outdoor and Playful Approach for Early Years). Její přednášky, prodchnuté humorem a laskavostí, byly plné praktických tipů, vědeckých argumentů pro vzdělávání venku a příběhů z praxe. Juliet Robertson vedla také odpolední dílnu. Dílen bylo na letní škole celkem 15 a všech 120 účastníků si přišlo na své.

Letní škola 2018 se konala v rámci projektu Rozvíjení kapacit LMŠ v ČR, který byl podpořen Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

PROGRAM

Hlavní dopolední přednášky se konají od úterý do pátku a jsou určeny pro všechny účastníky. Odpoledne se konají dílny. Každý účastník si vybere jednu kontinuální dílnu a pro každý den jednorázové dílny, kterých se chce zúčastnit (úterý, středa a čtvrtek). Každý účastník se tedy přihlašuje na 4 dílny (jednu kontinuální a tři jednorázové).

Harmonogram dne:

7:30 - 8:30	snídaně
8:30 - 9:00	ranní zpívání
9:15 - 12:00	hlavní přednáška
12:00 - 13:30	oběd
13:30 - 15:30	jednorázové dílny
16:00 - 18:00	kontinuální dílny
18:00 - 19:30	večeře
19:30 - 20:00	zpěvokruh
20:30	doprovodný program

HLAVNÍ DOPOLEDNÍ PŘEDNÁŠKY

úterý 24. a středa 25. 7.

Godi Keller: Psychologie předškolního dítěte ve vzdělávání v přímém kontaktu s přírodou

Vzdělávání pojímané jako rozumový a intelektuální proces nebere v potaz, že učení malého dítěte je založeno na jímém přístupu, na vztahu s jinými lidmi a na kontaktu s přírodou. Malé dítě se neučí reflektováním, nepoužívá kritické myšlení a nemá objektivní odstup. Rozpouští se ve světě a stává se jeho součástí - dokonce se do něj zamiluje. Dvoudílná přednáška nabídne příklady a ukáže souvislosti, které pomohou posluchačům pochopit, jak důležité jsou pro děti živé zkušenosti s přírodou a proč. Můžeme se také těšit na povídání o důležitosti humoru v pedagogice.

***Godi Keller** do České republiky již zavítal, je mentorem několika škol a byl hlavním hostem Letní školy pro pedagogy lesních MŠ 2016. Žije střídavě ve Slovinsku a v Norsku. Je nezávislým*

lektorem, vypravěčem, spisovatelem a učitelem. Učil na základních školách a je uznávaným lektorem v mnoha vzdělávacích programech nejen v Evropě, ale i např. v Indii. Již 20 let vede vzdělávací kurzy pro rodiče a pracuje také s nezaměstnanými lidmi a problémovou mládeží. Jeho kniha *Škola srdce(m)*, která vychází i v češtině, bude mít na Letní škole slavnostní křest.

čtvrtek 26. 7.

Juliet Robertson: Špinavé učení

V této přednášce Juliet Robertson odhalí tvořivý potenciál a možnosti přírody jako místa, kde mohou děti růst, učit se prospívat. Nejmladší obyvatelé přítomnosti budou příštími lídry, kteří potřebují pozitivní přístup, aby zvládli nejistý a měnící se svět. Probereme praktické kroky, které všichni můžeme udělat, abychom dětem umožnili rozvíjet dovednosti a kompetence v přírodě.

pátek 27. 7.

Juliet Robertson: Bláznivá matematika

Svět je matematické místo. Děti si hrají matematickým způsobem. Práce nás, pedagogů v lesních školkách, je ujistit se, že to vnímáme, a že zprostředkováváme prostředí, kde děti a jejich matematické představy mohou kvést. V této přednášce se podíváme na to, jak můžeme vtělit matematiku do každodenního života, ukážeme si příklady práce s materiály a tvoření s dětmi.

Juliet Robertson je přední Skotská odbornice v oblasti předškolního vzdělávání a hry. Vyučuje, přednáší, doprovází a podporuje inovativní projekty předškolního vzdělávání v přírodě, píše texty, knihy a zpracovává studie. Její vášní je podpořit školy a školky v tom, aby uměly poskytovat kvalitní vzdělávání v přírodě. Podporuje komunity, aby vytvářely pro děti a mladé lidi příležitosti hrát si venku. Juliet také cestuje a přednáší po celém světě. Navštívila Austrálii, Nový Zéland, Hong Kong. Podpořila vznik lesních školek v Litvě, kde školila tým první lesní školky. Pracovala se školami a universitami v Belgii. Je autorkou knih "Dirty Teaching: A Beginner's Guide to Learning Outdoors" (2014) a "Messy Maths" (2017).

ODPOLEDNÍ JEDNORÁZOVÉ DÍLNY

Každý účastník si vybírá tři dílny

J1 Karolína Kostínková: Metoda Floorbook® - úterý, středa

Na stáži ve skotské lesní školce Auchlone jsem měla možnost se seznámit s metodou Floorbook. Autorkou je pedagogická konzultantka Claire Warden. Společně se zaměříme na praktické použití této metody a dozvíme se o dalších nástrojích, které mohou Floorbook tvořit. Floorbook můžeme využít na další plánování, hodnocení, vedení dokumentace či nás může inspirovat pro další rozvoj dětí. Prakticky si vyzkoušíme utvořit společný Floorbook, kde bude prostor pro přemýšlení, konzultování, naslouchání a kreativní tvoření. Cílem dílny je vybavit účastníky dostatečnými znalostmi pro vlastní použití této pedagogické metody.

Karolína Kostínková zakončila své studium na pedagogické fakultě Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem. Během svého studia si vyzkoušela praxi v děčínské lesní školce, která ji inspirovala k zahraniční stáži. Stala se průvodkyní ve skotské lesní školce Auchlone, kde za 4

měsíce nasbírala plno zkušeností a informací, které jí v roce 2017 pomohly otevřít lesní školku Venku v Ústí nad Labem.

J2 Jan Valeška: Zahrada či jídlo, společně - středa, čtvrtek

Povíme si o tom, jak vznikají a fungují komunitní zahrady, jaké jsou jejich různé obměny a co všechno nám společné bytování v zahradě a společná produkce jídla může přinést a jak to lze propojit s fungováním LMŠ. Cílem dílny je ukázat komunitní zahrady jako prostor prolínání nejrůznějších společenských aktivit a funkcí, jako prostor vhodný pro lesní vzdělávání, který nejen že ukazuje přírodu jako učitelku, ale také umožňuje přímý vstup dětí do procesů lidského utváření prostředí v souladu s přírodou.

Jan Valeška, původně absolvent Sociální a kulturní ekologie Fakulty humanitních studií UK se již bezmála deset let snaží, aby se lidé mohli svobodně, tedy informovaně, rozhodovat o tom, jaký potravinový systém chtějí. Působí v rozvoji ekologického zemědělství u nás (je aktivní v organizacích PRO-BIO LIGA, ČTPEZ, je členem komise MZe pro rozvoj EZ). Jako spoluzakladatel AMPI (Asociace místních potravinových iniciativ) v ČR šíří povědomí udržitelném zemědělství, významu občanské odpovědnosti v tvorbě nového potravinového systému a nové ekonomiky založené na solidaritě. V Praze a okolí přispěl k založení několika potravinových komunit, komunitní produkční zahrady KomPot nebo komunitního prostoru Kuchyňka, jehož součástí je komunitní zahrada a zahradní školka.

J3 Jana Merhautová - EKO ARTEFILETIKA © - čtvrtek

Eko Artefiletika je postavena na schopnosti propojovat silné osobní prožitky v denní i noční krajině s autorskou tvorbou. Mezi nejzákladnější zásady Eko Artefiletiky patří schopnost věnovat větší pozornost detailům krajiny, naučit se ji číst jako "projekční plátno", a kreativně ji vyjádřit. Nedílnou součástí technik Eko Artefiletiky je reflektivní komunikace nad výtvarným dílem.

Meditační pobyt v přírodě přináší inspiraci a rozvíjí sebereflexi. Učí intuitivně vnímat prostředí kolem sebe i umění zastavit se a na určitém místě čekat, co zaujme naši pozornost. Účelem je nic racionálně neplánovat, nevyhledávat, nechat "promluvit" okolní krajinu. Dopřát si být jejím pozorovatelem i pozorovatelem vlastních myšlenek. Sledovat tento příběh a vyjádřit ho artefaktem. Dialog probíhající během tvorby přináší hlubší sebezpoznání a obohacení. Zvýšením citlivosti k okolním zvukům, vnímání světla a stínu, barvám, tvarům apod. se stáváme mnohem pozornější k vlastním emocím i reakcím těla. Nově objevujeme všemi smysly prostor kolem sebe anacházíme jiný rozměr umění sami v sobě. Navíc už po pár nerušených hodinách spontánní tvorby v přírodě se mohutně uvolňuje stres, vylepšuje prostorová orientace a posiluje sebehodnota.

Jana Merhautová, zakladatelka a ředitelka Eko Art Therapy Institutu z.s. Privátní praxe: Art psychotherapeutka, supervizorka, lektorka akreditovaných kurzů a výcviků. Akademické vzdělání v magisterském studiu UK FHS v Praze v oboru Supervize. Psychotherapeutické vzdělání v oblasti arteterapie: hlubinně orientovaná psychotherapie se zaměřením na arteterapii. Studium Institute of Global Education The Applied Ecopsychology - Project Nature Connect USA - Ph.D. Založení akreditované vzdělávací instituce MŠMT s výcvikovými programy zaměřenými na Eko Arteterapii a Eko Artefiletiku (udělena Ochranná známka Úřadem průmyslového vlastnictví). Pracuje s principem EKO ART. Členka výboru České arteterapeutické asociace s garantovaným členstvím. Členka EUROTAS - European Transpersonal Association, zařazena v Národním registru nezávislých odborníků sociálních služeb. Externě vyučuje na UK FHS v Praze a na FAMU v Praze.

J4 Alena Herajn: Upcycling – středa

Povyšte staré a nepotřebné věci na něco úžasného, co ještě užijete. Ze starého vlněného svetru můžete mít skvělé rukavice, čepici, kuklu nebo ponožky. V rámci dílny si budete moci vyzkoušet overlock - stroj na pleteniny. Dozvíte, jak se dá šít úplet na obyčejném šicím stroji. Máte-li starý svetr, který se srazil nebo má díry, vezměte ho s sebou. Materiál bude k dispozici i na místě za 50 - 100 Kč.

Alena Herajn provozuje v Liberci veřejnou šicí dílnu Zašívárnu, kde si pod jejím vedením můžete cokoli ušít. Šítí se věnuje od malička, v posledních pěti letech jí více než samotné šití naplňuje předávání zkušeností dalším lidem. S narozením první dcery se začala více zajímat o vše přírodní, a tak nejraději šije z přírodních materiálů. Kromě přírodních materiálů používá i softshell, který je funkční a pro pobyt v nepříznivém počasí velice praktický.

J5 Štěpánka Čížková: Alchymie zvuku - poznej svou esenci skrze zvuk, hlas, dech a dotek - úterý, čtvrtek

Dílna nabízí možnost zmapovat si blahodárný účinek zvuku na systém člověka. Alchymie zvuku vidí člověka jako víceúrovňovou bytost. Pracuje celostně, skrze vibrace hlasu, zvuk hudebních nástrojů, vědomý dotek, bdělou pozornost a oživující dech. S sebou karimatku a pohodlné oblečení.

Štěpánka Čížková, průvodkyně zvukem, muzikoterapeutka, zpěvačka a religionistka. Od roku 2006 se věnuje prožitkové hudební pedagogice, od roku 2009 muzikoterapii. Působí v ateliéru Souznění.

J6 Wendy Tichotová: Dětská jóga - úterý, středa, čtvrtek

Dětskou jógu pro děti od 3 - 6 let vedu hravým způsobem, v józe je tisíce poloh zvířátek. Používám hravou formu příběhů, pohádek, krátkých říkanek, básniček, písniček, kdy si děti lépe v pohybu rytmu zapamatují krátké sestavy. Hrajeme různé hry, relaxujeme a zapojujeme i psychomotoriku. Děti si díky józe rozvíjejí správné dechové návyky, držení těla, rovnováhu. Napravují svalové disbalance způsobené nerovnoměrným růstem a rozvíjejí koordinaci pohybu s dechem. Děti kolem 5 - 6 roku už krátce vydrží sledovat dech v polohách se soustředěním a bez soutěžení. Důležité jsou změny a nepřetěžování. Jóga má celkově blahodárný vliv na vývoj dítěte po stránce fyzické i mentální. Na jednorázové dílně budete moci vyzkoušet různé techniky a případně se nadchnout pro další vzdělání v této oblasti.

Vendula Tichotová pracuje od roku 2014 jako průvodkyně v LMŠ Větvíčka. 12 let vede kurzy jógy pro dospělé a 6 let pro děti. Pořádá kurzy intuitivního tance, víkendové semináře a pobyty s jógou u moře. Pracovala s lidmi s Alzheimerem a stařeckou demencí, s dětmi s poruchou autistického spektra a s mentálně postiženými. Je organizátorkou alternativních festivalů. Od roku 2016 pracuje pro o. s. Ametyst jako lektorka EVVO výukových programů pro předškolní děti a připravuje pro učitele v oblasti EVVO metodiky a maluje pomůcky k výukám. Od roku 2016 také pracuje pro nadační fond Plné vědomí a vede jógu pro seniory v domovech pro seniory a ve školách. Letos se zapojila jako Dr. Klaun v nemocnicích pro děti. Maluje hennou na tělo.

J7 Veronika Peteráčková: Hravá matematika v přírodě - úterý, středa

Dílna zaměřená na vnímání a vidění předmatematických představ v přírodě. Ukážeme si praktické činnosti ve spojení s pohybem, se svým tělem a s okolím, ve kterém žijeme.

Využijeme inspirace z intuitivní pedagogiky. Probereme význam pohybových cvičení v předškolním věku a jak je vědoměji využívat.

Před dílnou si prosím rozmyslete odpovědi na následující otázky: Jaký máte vztah k matematice? Co pro Vás matematika znamená? Jaký učitel Vám toho ve škole nejvíce předal? Jak konkrétně Vy rozvíjíte vnímání matematiky ve Vaší školce?

Veronika Peteráčková vystudovala didaktiku matematiky a TV na mezifakultním studiu FTVS a MFF UK. Přes 15 let doučuje matematiku děti i dospělé. Je zakladatelkou lesní školky Strom života v Letohradě, kde působí již 4 roky jako průvodkyně. Snaží se nadchnout pro matematiku nejen děti, ale i své kolegy. Propojuje výuku s praktickými činnostmi.

J8 Zdeňka Kučerová: KáPéZetka pedagogických pomůcek - úterý, čtvrtek

Volná hra je nejlepší, co můžeme dětem dopřát! To beze sporu, ale někdy je přece jen potřeba děti seznámit s něčím novým či zapojit nové kamarády do hry a činnosti nenásilnou formou. Zkušenosti se zase rádi zastaví, tvoří a hrají si dle chuti. V dílničce si vyzkoušíme a zažijeme pár aktivit, pro které není potřeba skříň plná pomůcek. Vše potřebné se vejde do jednoho batohu a tak to můžeme mít vždy sebou.

Zdeňka Kučerová vystudovala ČZU, Fakultu agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů. Rok strávila jako au pair ve Švédsku, kde se poprvé setkala s lesní školkou. Absolvovala spoustu užitečných kurzů pro práci průvodce. Největším přínosem jí byla přírodní pedagogika s Rudolfem Hettichem a montessori kurzy paní Štárkové. Před 7 lety založila LMSŠ Skřítky z borovic, kde působí jako hlavní pedagog a koordinátor. Svě starší dítě učí doma.

J9 Lenka Hřibová: Přádsky - úterý, středa, čtvrtek

Povídání i kutění, sdílení inspirace i zkušeností. Téměř pohádková nabídka, kouzelné počty: 24x využití klacků a klacíků

12x několika minutových dílniček s minimální materiálem (motýl, včelka, frotáž)

9x „Land art“ nápady s dětmi a pro děti (fotky z našeho Lesního ateliéru pARTner)

7x naše rodinné stříbro (prknokuli, semínkový náramek proti klíšťatům, kokebana z hrášku atd.)

3x provokativní otázka k debatě: Batolata v lese? Jak svobodné je dětství 21. století? Co je normální a co přirozené?

Lenka Hřibová působí ve spolku Semínko země, z.s. Semily. Nadšení a inspiraci hledá s dětmi v lese v přírodním klubu Kořínek v Semilech i v lesním rodinném centru ve Všeni u Turnova. Realizuje environmentální programy pro MŠ a ZŠ v areálu památkově chráněné dřevěnky, neúnavně obtěžuje rodiče batolat s ideou "s dětmi k přírodě blíž a častěji" - putovní výstavka: Víme, s čím si hrajeme? Baví jí les (prales), dětské knížky, divadlo, land art a permakulturní design.

ODPOLEDNÍ KONTINUÁLNÍ DÍLNY

Každý účastník si vybírá jednu dílnu (cyklus dílen) na tři dny.

K1 Juliet Robertson: Gramotnost v lesní školce

Nemusíme mít písmena abecedy připevněná na stromech a přitom můžeme rozvíjet základy čtení a psaní. V této dílně Juliet ukáže jednoduché a proveditelné způsoby, jak zajistit rozvoj schopností předcházejících čtení a psaní. Například písničky, rozhovory, naslouchání, čtení a dělání značek (předčtenářské dovednosti), které děti určitě zaujmou. Ukážeme si

argumenty, proč vzdělávání v přírodě je ideální způsob, jak rozvíjet sebevědomé děti, které se chtějí učit.

TATO DÍLNA NEBUDE TLUMOČENA. PRO ÚČAST JE NUTNÁ POKROČILÁ ÚROVEŇ ANGLICKÉHO JAZYKA.

Literacy in Forest Kindergarten

We may not have alphabet letters stuck on trees yet developing literacy skills is an essential part of a Forest Pedagogue's responsibilities. In this session, Juliet will show you simple, doable ways of ensuring that your work with children has lots of playful singing, talking, listening, reading and mark making (pre-writing) that supports the children's interests. We look at why being in a forest is an ideal environment for creating confident children who want to learn.

K2 Veronika Formánková: Naslouchání příběhům – odpočinek po obědě – spaní dětí ve školce

Řešíte ve vaší školce problém s uspáváním dětí? Máte ohledně rytmu dne ve školce v týmu jasno? Myslíte, že děti mají spát, ale nechcete je k tomu nutit, když řeknou, že nechtějí? Čtete dětem knížky na dobrou noc? Čtete dětem jindy než na dobrou noc? Jak knížky vybíráte?

Dílna bude mít tři části – v první se s vámi chci podělit o zkušenost s tím, jak jsme ve Větvíčce zařídili, že děti spí. Čteme knížky a všichni jim naslouchají. Ve druhé se budeme věnovat samotnému čtení a přednesu – aby to bavilo vás i děti. Třetí bude o sdílení dobrých knih pro děti – společně vytvoříme seznam parádních kousků, ze kterého můžeme celý rok čerpat. Budu ráda, když si s sebou přinesete své knižní favority k nahlédnutí pro ostatní.

Veronika Formánková absolvovala obor dramatická výchova na DAMU v Praze a obor učitelství pro mateřské školy na PF v Plzni. Má hereckou i autorskou praxi v ochotnickém i profesionálním divadle hrajícím pro děti. Je spoluzakladatelkou, koordinátorkou a průvodkyní lesního klubu Větvíčka v Plzni.

K3 Pavel Kraemer: Intuitivní hry a filosofie intuitivní pedagogiky

Budeme si hrát intuitivní hry pocházející od Pära Ahlboma a povídat o švédské škole Solvik, o tom, co jejich přístup odlišuje od jiných alternativních směrů. A proč není snadné být intuitivním učitelem či průvodcem. Intuitivní hry jsou určeny pro dospělé, abychom si zažili: proudění v prostoru rovně i obloukem; vzájemné napojení a naladění; chytání a házení věcí nejrůznějšími způsoby, chaos a z něho vznikající řád. Pocity spojené s tím, že nám něco pěkně jde anebo vůbec nejde nebo že se něčeho bojíme. S dětmi je třeba hrát trochu jiné hry, ale pokud hry hrajeme sami, budeme intuitivně vynalézat i správné verze her pro děti určitého věku.

Pavel Kraemer vystudoval teoretickou matematiku na MFF UK, učil matematiku, fyziku, zeměpis a cizí jazyky na waldorfských školách u nás, v Německu, Švýcarsku a na Ukrajině. V zahraničí navštívil celou řadu svobodných škol – Solvikskolan, Ščetininovu školu, školy Krishnamurtiho a Sri Aurobinda a desítky waldorfských škol. Organizuje vzdělávání učitelů ve waldorfské a intuitivní pedagogice, besedy o nových proudech ve vzdělávání Škola Života a festivaly inovativních škol InoEduFest. Mentoruje učitele v inovativních školách a školám poskytuje supervizi. Založil Institut pro podporu inovativního vzdělávání, který propojuje různé alternativní proudy ve vzdělávání a poskytuje jim podporu.

K4 Markéta Holá: Storytelling

Příběh jako cesta. Vyprávění je přirozeným vzdělávacím prostředkem. Cvičení a hry, ze kterých storytelling vychází, mohou velmi příznivě ovlivnit vývoj dítěte předškolního věku, především v oblasti rozvoje osobnosti. Hry jsou zaměřené na rozvoj fantazie, imaginace, komunikace, vzájemného naslouchání a s ním spojeného respektu k názoru druhého člověka. *Příběh Markéty Holé, která dílnu povede, začíná v severních Čechách, kde se narodila, pokračuje přesunem do Brna a studiem divadelní vědy a speciální pedagogiky, aby přišla peripetie v podobě nabídky práce ve školství.*

K5 Martina Březinová: Jednoduchá práce se dřevem ve školce

Tento kurz je určen začátečníkům a všem, kdo by chtěli s dětmi předškolního věku pracovat se dřevem, ale neví, kde začít. První den si povíme, jak bezpečně pracovat s nářadím s dětmi předškolního věku a jak práci se dřevem zavádět. Ukážeme si, které náradí je nezbytné, co se může hodit, kde to sehnat a s čím si nemusíte lámat hlavu. Druhý den se vydáme do přírody, budeme si hrát a zkoušet tvořit z toho, co nám les nabídne. Třetí den vytvoříme něco složitějšího, co lze dělat například s předškoláky – řezbání s nožem a dlátky z měkkého dřeva. Povíme si, jaké projekty můžete vymyslet třeba i s rodiči – průlezka, domeček pro děti, pískoviště, venkovní kuchyň, domeček. Dostanete praktické tipy, kde sehnat náradí a materiál.

Martina Březinová – začátky její práce se dřevem se váží ke společným okamžikům s tatínkem v dílně, kdy nejdříve jen přihlížela a pak i přidávala ruku k dílu. Po narození svých dětí se ke dřevu vrátila. V liberecké školce Lesmír, kterou vede, se dřevem pracuje pravidelně. Společně s Markem Vodičkou, od kterého se mnohé naučila, vede v Lesmíru také řezbářské kurzy pro rodiče a děti.

K6 Alena Herajn: Upcycling snadno a rychle

Výroba vybavení a doplňků pro průvodce. Šití na stroji - budeme přešívát staré svetry na rukavice, čepice, kukly či ponožky. Dále si budete moci ušít např. opasek na nezbytné věci či zástěru s kapsami. Kdo si troufne, může ušít tričko či legíny z merino vlny. K dispozici budou klasické stroje i overlock. Cena materiálu se bude odvíjet od toho, co si kdo bude chtít ušít.

Alena Herajn provozuje v Liberci veřejnou šicí dílnu Zašívárnu, kde si pod jejím vedením můžete cokoli ušít. Šití se věnuje od malička, v posledních pěti letech jí více než samotné šití naplňuje předávání zkušeností dalším lidem. S narozením první dcery se začala více zajímat o vše přírodní, a tak nejraději šije z přírodních materiálů. Kromě přírodních materiálů používá i softshell, který je funkční a pro pobyt v nepříznivém počasí velice praktický.

K7 Johana Passerin: Cesta k dobré lesní školce

Chcete mít dobře fungující a naplněnou školku, spokojené učitele, stabilní tým a vděčné rodiče? Chcete mít ujasněné role a dobře prezentovat svou organizaci navenek i dovnitř? Kdo by nechtěl! V rámci dílny se budeme věnovat klíčovým tématům, které dělají (lesní) školku dobrou lesní školku. 3P - pedagogové, provozní podmínky a peníze. Pomáhat nám v tom budou Standardy kvality, což je soubor dobrých zkušeností a ověřené praxe, vytvořený průvodci a koordinátory z nejzkušenějších lesních školek v ČR, sepsaný do jasných a přehledných bodů. Podíváme se na zoubek *dokumentům a papírům* a zjistíme, že uvést do souladu vaši dobrou praxi a provozní dokumenty nemusí být zas tak těžké, zvláště, pokud si v týmu dobře rozdělíte role.

Seminář je určen průvodcům začínajících lesních školek a klubů, kteří na to chtějí jít od lesa, a také koordinátorům déle fungujících školek, kteří doted' váhali a chtějí konečně sebrat odvalu k certifikaci.

Standardy kvality lesní mateřské školy byly vytvořeny v roce 2012 a letos se dočkaly revize. Bezesporu přispěly k tomu, že lesní školky mají nyní své místo ve vzdělávacím systému a jsou uznávanou alternativou. 24 ze 140 členských školek jsou certifikované.

Johana Passerin působí jako průvodkyně v lesní školce již osm let. V roce 2014 ukončila studium waldorfské pedagogiky. Vede školku Hvězdy v lese v Praze na Bílé hoře. Je členkou rady Asociace lesních MŠ a Skupiny pro kvalitu. Poskytuje konzultace a nabízí služby kolegiálního poradenství a mentoringu. Studuje speciální pedagogiku, cestuje a navštěvuje zahraniční inovativní školky. Ve svých přednáškách se věnuje tématu svátky a tradice v předškolním vzdělávání, volná hra, potřeby malého dítěte.

DALŠÍ PROGRAM

Ranní zpěvokruhy

Probuď se do nového dne a rozezní svůj hlas v kruhu sounáležitosti.

Souznění nás promění.

Rozezníme svůj hlas, v mysli spatříme jas.

Láskou, aby všude v nás to znělo a jiskřivou silou, aby se nasytilo tělo.

Do nového dne se naladíme, v sounáležitosti kruhu se prozvučíme.

Večerní hudební relaxace

Prostor pro integraci zážitků z celého dne. Odpočiň si, relaxuj, prodýchej se prozvuč se. Možnost dynamických pohybovo-zvukových her, léčivých relaxací na karimatce nebo společného zpěvu ve skupině. Konkrétní techniky použijeme dle flow skupiny a aktuálního dění.

Křest knihy Godiho Kellera "Srdce(m) školy" ve spolupráci s nakladatelstvím Malvern. Těšit se můžete také na koncert, občůdky s knihami a potřebami pro pobyt v přírodě.

Letní školu uzavřeme v pátek po poledni zpěvem a hudbou v kruhu.